

ČETVRTI KRUG POREZNE REFORME I MLADI

Primljeno: 1. prosinca 2019.

1. UVOD

U srpnju 2019. godine Vlada Republike Hrvatske predstavila je, tzv. Četvrti krug porezne reforme. Riječ je o nastavku cikličkih izmjena poreznih zakona koje se provode od 2016. godine. U prethodna tri kruga provedene su značajnije izmjene u sklopu Zakona o porezu na dobit, Zakona o porezu na dohodak, Zakona o porezu na dodanu vrijednost i drugih poreznih zakona. Jedna od glavnih mjera ovog kruga jest porezno rasterećenje mladih o kojemu će u ovome osvrtu biti riječ. Naime, cilj je upoznati zainteresirane za ovu tematiku s izmjenama, kritikama tih izmjena te demografskim aspektom izmjena kao ključnim razlogom njihovog uvođenja.

2. MJERE RASTEREĆENJA ZA MLADE I KRITIKA

2.1. O porezu na dohodak

Kada se želi govoriti o porezu na dohodak, potrebno je u samom početku definirati dohodak. Najčešće prihvaćena definicija dohotka jest Haig-Simonsova (H-S) definicija dohotka. Prema njoj, dohodak je novčana vrijednost neto povećanja kupovne moći pojedinca u određenom vremenu. Dakle, dohodak u sebi uključuje nadnice i plaće, najamnine, dividende, kamate i nasljedstva.¹

Porez na dohodak obvezno je davanje kojim se izravno oporezuje pojedinca. U primjeni je još od razdoblja Napoleonskih ratova u 18. stoljeću.² Vrlo je učinkovit jer se njime mogu ostvarivati ekonomski i socijalni ciljevi fiskalne politike, što je vidljivo i na primjeru ovih izmjena.

¹ Rosen, H. S., Gayer, T., *Javne financije (osmo izdanje)*, Institut za javne financije, Zagreb, 2010. str. 428

² Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M., Primorac, M., *Javne financije u Hrvatskoj*, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2012., str. 143

Osim toga, smatra se i vrlo osobnim porezom budući da uzima u obzir osobne okolnosti onih koji se njime oporezuju. Tako se primjerice u Republici Hrvatskoj porezna osnovica može umanjiti pomoću osnovnog osobnog odbitka koji od 1. siječnja 2020. godine iznosi 4.000 kuna te osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji, invaliditet i slično. Taj se osobni odbitak računa tako što se osnovica osobnog odbitka koja iznosi 2.500 kuna pomnoži s pripadajućim koeficijentima.

Dohoci koji se ubrajaju u poreznu osnovicu su: dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine, dohodak od kapitala te drugi dohodak.

2.2. Ključne izmjene

Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak od 1. siječnja 2020. godine primjenjuju se smanjenja porezne obveze za mlade za 50% odnosno 100%.

Pravo na smanjenje porezne obveze od 100% imaju oni zaposleni do 25. navršene godine života, dok oni stariji od 25, a mlađi od 30 godina života imaju pravo na smanjenje porezne obveze za 50%, najviše do godišnje porezne osnovice od 360.000 kn.

Temelj za određivanje razreda je godina rođenja, a ne datum. Navedena mjera poreznog rasterećenja mladih najavljena je kao gospodarska, demografska i socijalna mjera. Ona može poslužiti kao odličan primjer korištenja poreza na dohodak u svrhu ostvarivanja socijalnih ciljeva fiskalne politike.

Planirani trošak ovih rasterećenja procijenjen je na 700 milijuna kuna.

U sljedećoj tablici prikazana je distribucija godišta koja će biti obuhvaćena ovom mjerom u narednih pet godina.

GODINA	GODIŠTA	
	50 % SMANJENJA	100% SMANJENJA
2020.	1990., 1991., 1992., 1993., 1994.	1995., 1996., 1997., 1998., ...

2021.	1991., 1992., 1993., 1994., 1995.	1996., 1997., 1998., 1999., ...
2022.	1992., 1993., 1994., 1995., 1996.	1997., 1998., 1999., 2000., ...
2023.	1993., 1994., 1995., 1996., 1997.	1998., 1999., 2000., 2001., ...
2024.	1994., 1995., 1996., 1997., 1998.	1999., 2000., 2001., 2002., ...
2025.	1995., 1996., 1997., 1998., 1999.	2000., 2001., 2002., 2003., ...

Izvor: Ministarstvo financija

Kako bismo što jasnije prikazali utjecaj navedenih izmjena poslužiti ćemo se primjerom. Pretpostavimo da osoba A ima 24 godine, završila je Pravni fakultet u Zagrebu, zaposlila se, prima bruto plaću u iznosu od 10.000 kuna, nema uzdržavanih članova obitelji, te živi u Zagreb (prerez porezu na dohodak 18%).

	<i>PRIJE IZMJENA</i>	<i>NAKON IZMJENA</i>
BRUTO PLAĆA	10.000	10.000
-DOPRINOSI IZ PLAĆE	<u>-2.000</u>	<u>-2.000</u>
I. stup	-1.500	-1.500
II. stup	-500	-500
DOHODAK	8.000	8.000
-OSOBNI ODBITAK	<u>-4.000</u>	<u>-4.000</u>
-osnovni osobni odbitak	-4.000	-4.000
-osobni odbitak za uzdržavane članove obitelji	0	0

POREZNA OSNOVICA	4.000	4.000
-POREZ NA DOHODAK	-960	0
-PRIREZ POREZU NA DOHODAK	-172.80	0
NETO PLAĆA	6.867,20	8.000

Iz navedenog je vidljivo kako se neto plaća osobe A zahvaljujući oslobođenju od porezne obveze u iznosu od 100% u odnosu na razdoblje prije izmjena povećala za 1.132,80 kuna u apsolutnom iznosu, tj. 16,4958% u relativnom iznosu.

2.3. Kritika izmjena

Tijekom javnog savjetovanja koje je provedeno od 17. rujna do 16. listopada 2019. godine pristiglo je 90 komentara vezanih uz Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Neki od tih komentara bili su prigovori ovom poreznom rasterećenju.

Kao glavni prigovor ovoj mjeri poreznog rasterećenja javlja se mogući problem za jedinice lokalne samouprave. Naime, prihodi od poreza na dohodak u cijelosti pripadaju jedinicama lokalne samouprave te su njihov vrlo važan izvor primanja. Stoga se razvila bojazan za njihov opstanak kada ostanu bez dobrog dijela tih prihoda. Naravno, taj se problem neće jednako odraziti na sve. Pretpostavlja se da će najveće gubitke imati gradovi poput Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka, koji prema dobnoj strukturi zaposlenosti imaju najveći udio mladih.

Uz njih, tu su i gradovi razvijene Sjeverozapadne Hrvatske koji prednjače upravo po broju mladih zaposlenih. Prema procjenama Ministarstva financija, ukupan broj mladih u toj dobnoj kategoriji iznosi 370.000, dok je onih koji su u sustavu poreza na dohodak oko 250.000.

Svjesno problema, Ministarstvo financija se obvezalo nadoknaditi te iznose jedinicama lokalne samouprave novcem iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Ono što se postavlja kao drugi argument protiv ove mjere jest činjenica kako se navršavanjem 30. godine života zaposlenoj osobi smanjuje iznos neto plaće za iznos poreznog rasterećenja. Taj bi nagli gubitak mogao rezultirati nezadovoljstvom i gubitkom motivacije za rad.

Međutim, uz pretpostavku kako s godinama rada zaposlena osoba napreduje te se njezina nadnica povećava, taj bi problem trebao biti manjeg utjecaja.

3. DEMOGRAFSKA MJERA

3.1. Demografski aspekt u Republici Hrvatskoj

Navedena mjera smanjenja porezne obveze za mlade prvenstveno je najavljena kao demografska mjera. Govoreći o demografiji, važno je prethodno sagledati demografsko stanje Republike Hrvatske kako bismo uvidjeli potrebu uvođenja takve mjere.

Republika Hrvatska kroz zadnjih nekoliko godina suočava se sa nezapamćenim demografskim problemima. Stopa nataliteta je u padu, stanovništvo stari, a uz to veliki problem predstavlja značajno iseljavanje stanovništva, poglavito mladih. Porast iseljavanja izrazito je dobio na snazi nakon 2013. godine kada je Republika Hrvatska postala članica Europske unije.

Pad stope nataliteta, starenje stanovništva i iseljavanje stanovništva rezultiraju smanjenjem broja stanovnika, što postaje veliki problem kako za porezni, tako i za mirovinski sustav. Opće je poznato kako je za „zdrav“ i održiv mirovinski sustav važan omjer broja zaposlenih i umirovljenika koji se u Republici Hrvatskoj polako približava gotovo katastrofalnom omjeru od 1:1. Stoga je bitno i pohvalno da je Ministarstvo financija prepoznalo ovaj problem te predložilo i u Zakon uvrstilo ovakvu mjeru.

3.2. Slične izmjene u svijetu

Problem starenja stanovništva nije isključivo hrvatski problem. Gotovo cijela Europa suočava se s njime. Jedna od zemalja koja se već duže vrijeme suočava s iseljavanjem mladih je Poljska. Svjesni tog problema provode mjeru sličnu našoj.

Od 1. kolovoza 2019. godine u Poljskoj mladi do 26. godine života oslobođeni su plaćanja poreza na dohodak u slučaju da zarađuju manje od 85.528 zlota što je ekvivalent 20.000 eura.

Nadaju se kako će takvom mjerom zadržati mlade, ali i vratiti one koji su iselili, a takvih je oko 1,7 milijuna.

4. ZAKLJUČAK

Sagledavši navedeno i uzevši u obzir kritike valja napomenuti kako je ova mjera poreznog rasterećenja svakako dobrodošla i potrebna. Gledajući s ekonomskog stajališta zaključak je kako se radi o kvalitetnoj mjeri kojom će se poboljšati položaj mladih na tržištu rada.

Krajnji ishod jest podizanje životnog standarda mladih. Upravo je podizanje životnog standarda preduvjet za zaustavljanje iseljavanje mladih, ali i dobra prilika za povratak onih koji su već otišli. Naravno, samo jedna mjera nije dovoljna da riješi tako složeni i značajan problem, ali predstavlja dobar početak i može djelovati motivirajuće za donošenje daljnjih koraka.

Efikasnost ovog poreznog rasterećenja u velikoj će mjeri ovisiti o kvaliteti njezine primjene. Potrebno je aktivirati mehanizme kontrole i prevenirati moguće zlouporabe. Aktivno suzbijanje „sive ekonomije“ djelovat će u smjeru povećanja broja korisnika ove mjere, a time i poboljšati standard istih.

*Filip Badovinac**

* Filip Badovinac, student Ekonomskog fakulteta Zagreb, e-mail: badovinac.filip0@gmail.com